

Arbetsmarknadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Arbetsmarknadsnämnden

Datum:
2024-05-10

Diarienummer:
AMN-2024-00035

Handläggare:
Henrik Hamnquist Larsson

Fritidsaktiviteter för barn och unga som lever i familjer med ekonomiskt bistånd

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden beslutar

1. **att** uppdra till förvaltningen att genomföra informationssatsningen *En aktiv sommar*,
2. **att** en uppföljning av informationssatsningen ska redovisas för nämnd under hösten 2024 i samband med verksamhetsuppföljning ekonomiskt bistånd, samt
3. **att** i övrigt lägga informationen till handlingarna.

Ärendet

Nämnden har uppdragit till förvaltningen att utreda hur nämnden kan stärka tillgången till fritidsaktiviteter för barn och unga som lever i familjer med ekonomiskt bistånd, exempelvis genom busskort under kvällar och helger eller deltagaravgifter. Uppdraget är uttryckt som en åtgärd i nämndens verksamhetsplan för 2024, åtgärd 55.

För att möjliggöra för barn som lever i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd att göra något extra under ledigheten planerar nämnden en informationssatsning, *En aktiv sommar*. Bland annat kommer ett informationsmaterial om möjlighet att söka bistånd till rekreation att skickas till alla barnfamiljer som har uppburit ekonomiskt bistånd av Uppsala kommun längre än sex månader. Informationssatsningen är en vidareutveckling av befintligt arbete inom socialtjänst – ekonomiskt bistånd för att främja barn och ungas deltagande i fritidsaktiviteter, fritidshem och fritidsklubb.

Beredning

Utredningen har beretts av förvaltningen. Kontakt har tagits med kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen. Erfarenheter från socialtjänst – ekonomiskt bistånd har tagits

tillvara. Inventering har genomförts av pågående insatser som vi själva är delaktiga i, så som Unga i vården, UJC Junior och feriejobb. Besök har gjorts på kommunens fritidsgård i Gränby samt på KFUM:s fritidsgård i Gottsunda.

Satsningen *En aktiv sommar* är gynnsam ur ett barnperspektiv då den väntas leda till att fler barn och unga i familjer med försörjningsstöd får möjlighet till en rekreationsaktivitet, exempelvis en koloni- eller lägervistelse eller vistelse för familjen på annan ort.

Föredragning

Barn och ungas deltagande i fritidsaktiviteter är viktigt för deras fysiska, emotionella och socialt välbefinnande. Nämnden arbetar på flera sätt för att fler barn och unga i familjer med försörjningsstöd ska få information om och kunna delta i både organiserade föreningsdrivna och icke organiserade fritidsaktiviteter. Kostnaden för medlems- och träningsavgifter bedöms som regel kunna betalas av försörjningsstödet fritidspost som uppgår till cirka 760 kr per månad för en ungdom. Om ett barn eller en ungdom har behov av att resa med buss för att ta sig till sin aktivitet beviljar nämnden ekonomiskt bistånd till busskort, exempelvis genom en så kallad fritidsbiljett. Nämnden har även, utifrån sitt grunduppdrag, flera åtgärder för att stärka såväl familjernas som ungdomarnas ekonomi.

Inom ramen för socialtjänstlagen finns möjlighet att bevilja ekonomiskt bistånd till skäligen kostnader för rekreation, om det finns särskilda skäl. Det kan till exempel gälla barnfamiljer som under lång tid på grund av ekonomiska problem inte har kunnat få någon form av semester. Med rekreation menas sådana aktiviteter som normalt hör ihop med semester, till exempel en koloni- eller lägervistelse men även övrig vistelse för familjen på annan ort.¹ Socialtjänst – ekonomiskt bistånd har uppmärksammat att det är få barnfamiljer som söker detta bistånd. För att möjliggöra för barn som lever i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd att göra något extra under ledigheten planerar avdelningen att genomföra en informationssatsning under rubriken *En aktiv sommar*. Bland annat kommer ett informationsmaterial att skickas till alla barnfamiljer som har uppburit ekonomiskt bistånd av Uppsala kommun längre än sex månader. I utskicket uppmanas vårdnadshavare att kontakta socialsekreteraren för ett samtal om tänkbara rekreationsaktiviteter. Informationssatsningen är en vidareutveckling av befintligt arbete inom socialtjänst – ekonomiskt bistånd för att främja barn och ungas deltagande i fritidsaktiviteter, fritidshem och fritidsklubb.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet bedöms ha ekonomiska konsekvenser. Kostnaden för utbetalning av ekonomiskt bistånd bedöms öka då fler familjer förväntas ansöka om bistånd till rekreation. Kostnaden för år 2024 bedöms rymmas inom befintlig budget.

¹ Socialstyrelsen. Ekonomiskt bistånd – handbok för socialtjänsten, s. 132f. Se rättsfall RÅ 83 2:59, resa för fyrbarnsfamilj.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse, daterad 10 maj 2024
- Bilaga. Åtgärder för att främja deltagandet i fritidsaktiviteter bland barn och unga med försörjningsstöd.

Arbetsmarknadsförvaltningen

Lena Winterbom
Förvaltningsdirektör

Förvaltning eller nämnd eller enhet
Beslutsunderlag

Datum:
2024-05-10

Diarienummer:
AMN-2024-00035

Handläggare:
Henrik Hamnquist Larsson

Åtgärder för att främja deltagandet i fritidsaktiviteter bland barn och unga med försörjningsstöd

Uppdrag

Nämnden har uppdragit till förvaltningen att utreda hur nämnden kan stärka tillgången till fritidsaktiviteter för barn och unga som lever i familjer med ekonomiskt bistånd, exempelvis genom busskort under kvällar och helger eller deltagaravgifter. Uppdraget är uttryckt som en åtgärd i nämndens verksamhetsplan för 2024, åtgärd 55.

Frågeställning

I arbetet med åtgärden har förvaltningen arbetat utifrån frågeställningen:

Hur kan nämnden stärka tillgången till fritidsaktiviteter för barn och unga som lever i ekonomisk utsatthet?

Tillvägagångssätt

Utredningen har genomförts av förvaltningen. Kontakt har tagits med kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen. Erfarenheter från socialtjänst – ekonomiskt bistånd har tagits tillvara. Inventering har genomförts av pågående insatser som vi själva är delaktiga i, så som Unga i vården, UJC Junior och feriejobb. Besök har gjorts på kommunens fritidsgård i Gränby samt på KFUM:s fritidsgård i Gottsunda.

Barn och ungas fritidsaktiviteter

Barn och ungas deltagande i fritidsaktiviteter är viktigt för deras fysiska, emotionella och socialt välbefinnande. Unga som har lagom mycket fritid och som är nöjda med sin fritid har lägre risk för att uppleva symptom på psykisk ohälsa.¹

Fritidsaktiviteter kan delas in i olika kategorier baserat på deras struktur och organisering. Det finns strukturerade fritidsaktiviteter, som är organiserade och

¹ Gotfredsen, A. & Strömbäck, M. 2023. *Fritidens betydelse för ungas psykiska hälsa – rättigheter, möjligheter och hinder*. Forte

regelbundna under ledning av vuxna med tydliga mål. Dessa aktiviteter kan vara allt från idrottslag och musiklektioner till teatergrupper eller scoutverksamhet. Dessa ger en stabil ram och möjlighet för barn och unga att utveckla specifika färdigheter och intressen med stöd från erfarna ledare.

Det finns också mindre strukturerade fritidsaktiviteter, som ofta är spontana och saknar formella regler eller strikta mål. Det kan exempelvis vara öppna fritidsverksamheter som fritidsgårdar där unga kan delta i olika aktiviteter i en mer avslappnad och informell miljö. Även om det kan finnas vuxna närvarande, är aktiviteterna mer flexibla och utformade för att tillgodose spontana intressen och behov.

Vidare finns det icke strukturerade eller ostrukturerade fritidsaktiviteter, som är ännu mer spontana och ofta inte övervakade av vuxna. Det kan inkludera enkla aktiviteter som umgänge med vänner, egen träning, tidsfördriv på sociala medier eller dator-/Tv-spel och ger utrymme för självutveckling och utforskande utan fasta regler eller förväntningar.

Utmaningar och ojämlikhet

Var du bor och områdets socioekonomiska förutsättningar spelar roll för hur vanligt det är att barnen idrottar i en förening. För familjer med låga inkomster kan kostnaden för fritidsaktiviteter vara för hög, vilket gör det svårare för barnen att delta. Att delta på fritidsaktiviteter kan vara kostsamt, både när det gäller medlems-/träningsavgift, skor och utrustning samt enklare saker som att ta en fika med vänner. Deltagandet i fritidsaktiviteter varierar också beroende på var man bor. Bland tjejer i områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar idrottar 38 procent i en förening (även bland killar är andelen 38 procent). I ekonomiskt utsatta områden är motsvarande siffra 17 procent (32 procent bland killar).²

I områdena Gränby och Gottsunda finns ett stort utbud av både strukturerade och mindre strukturerade aktiviteter. Mycket talar för att det lägre deltagandet beror i minst lika hög utsträckning på skillnader i föräldrarnas tid, resurser och prioriteringar än på bristande utbud möjligheter för unga att engagera sig. Det är också viktigt att skapa tillgängliga och trygga miljöer för spontana och ostrukturerade fritidsaktiviteter. Att kunna röra sig fritt och säkert i sitt närområde är viktigt för barns och ungas utveckling och välbefinnande. Noterbart är att en betydligt högre andel unga som bor i socioekonomiskt utsatta områden som besöker bibliotek och läser böcker varje månad jämfört med unga i områden med god socioekonomi.³

Vad säger ungdomarna själva?

I arbetet med åtgärden har förvaltningen under april månad träffat cirka tjugo ungdomar i åldrarna 14–19 år genom att besöka kommunens fritidsgård i Gränby och KFUM:s fritidsgård i Gottsunda. Majoriteten av ungdomarna var killar och endast två var tjejer. Fördelningen är enligt personalen talande för vilka som besöker

² Ibid, s 26. Här används MUCF:s definition av utsatt område. Utsatta områden baseras på statistik på valkrets nivå. En valkrets betraktas som utsatt om den uppfyller följande kriterier 1) andelen förvärvsarbetande är lägre än 60 procent och 2) andelen avgångna från årskurs 9 med fullständiga betyg är lägre än 70 procent och/eller 3) andelen röstberättigade som valde att rösta i det senaste kommunalvalet är lägre än 70 procent.

³ Ibid, s. 28

fritidsgårdarna en vanlig kväll. För att uppmuntra fler tjejer att delta på fritidsgårdens verksamhet har man i Gränby därför en särskild tjejkväll, en kväll i veckan.

Vi frågade ungdomarna vad de tycker om att göra på fritiden, om de deltar i någon fritidsaktivitet samt om det är något de önskar mer av?

Ungdomarna berättade att de tycker om att umgås med vänner, träna på gym, spela fotboll och basket, spela Tv-spel och kolla film. Några sysslar med att skapa musik eller har en egen podcast. De flesta av ungdomarna vi pratade med brukar regelbundet komma till fritidsgården. Flera av ungdomarna spelar också fotboll i en förening i en annan del av staden. Ingen tog upp att det var ett problem att ta sig till träningen.

Ungdomarna önskar mer aktiviteter på fritidsgården och i sitt närområde. Fler fotbolls- och basketplaner var exempel som lyftes. ”Vi är inte så mycket i stan. Man vill ha det finare där man bor”. Upprustningen av Gränbyparken och området runt skolan var uppskattad av ungdomarna i Gränby men det kan göras mer för äldre barn och ungdomar. Flera hade också önskemål om och idéer hur man kan fräscha upp fritidsgården, till exempel genom att måla om. Vid en av fritidsgårdarna återkom ungdomarna till att de vill åka på en längre utflykt med fritidsgården ibland, gärna utanför Uppsala. Fritidsgården ordnar ibland utflykter inom kommunen, exempelvis till Fjällnora, men ungdomarna menar att det var flera år sedan de gjorde en större utflykt som kostar pengar. Exempel på aktiviteter som önskades var att spela paintball, lasergame, bada, åka på finlandskryssning, eller till nöjespark. Ungdomarna menade att det är bra med miljöombyte, även för fritidsledarna.

Satsningen ”en aktiv sommar”

Inom ramen för socialtjänstlagen finns möjligheter att bevilja ekonomiskt bistånd till skäligen kostnader för rekreation, om det finns särskilda skäl. Det kan till exempel gälla barnfamiljer som under lång tid på grund av ekonomiska problem inte har kunnat få någon form av semester och hos vuxna med långvariga medicinska eller sociala problem. Med rekreation menas sådana aktiviteter som normalt hör ihop med semester, till exempel en koloni- eller lägervistelse men även övrig vistelse för familjen på annan ort.⁴

Socialtjänst – ekonomiskt bistånd har uppmärksammat att det är få barnfamiljer som söker detta bistånd. För att möjliggöra för barn som lever i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd att göra något extra under ledigheten planerar avdelningen att trycka upp en informationsfolder med rubriken *En aktiv sommar*. Föräldrar informeras där om möjligheten att ansöka om bistånd till kostnad för en rekreationsaktivitet för sina barn. Foldern kommer att skickas till alla barnfamiljer som har uppburit ekonomiskt bistånd av Uppsala kommun längre än sex månader. I informationen uppmanas vårdnadshavare att kontakta socialsekreteraren för ett samtal om tänkbara aktiviteter.

⁴ Socialstyrelsen. Ekonomiskt bistånd – handbok för socialtjänsten, s. 132f. Se rättsfall RÅ 83 2:59, resa för fyrabarnsfamilj.

Om ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd är ett stöd som du kan ansöka om ifall du har problem att försörja dig själv och din familj. Ekonomiskt bistånd består av försörjningsstöd och bistånd till livsföringen i övrigt.

Försörjningsstödet består i sin tur av riksnorm och ett antal kostnadsposter som ligger utanför riksnormen, så som skäliga kostnader för boende och el. Nivån på riksnormen gäller för hela landet och är en miniminivå för de behov som riksnormen ska täcka. Riksnormen innehåller kostnader för livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, hälsa och hygien samt gemensamma kostnader för hushållet för förbrukningsvaror, dagstidning och telefon.⁵

Riksnorm för ekonomiskt bistånd 2024

Beloppen är i kronor per månad	TOTALT	Mat	Kläder, skor	Fritid, lek	Hälsa, hygien	Försäkring barn/ungdom
Ensamstående	3 800	2 203	697	545	355	-
Samboende	6 850	3 560	1 439	1 097	754	-
Barn/ungdomar:						
Under 1 år	2 640	1 151				
Utan lunch	2 470	981	465	69	861	95
1-2 år	2 940	1 284				
Utan lunch	2 700	1 044	613	201	760	83
3 år	2 620	1 412				
Utan lunch	2 410	1 202	682	210	210	106
4-6 år	2 940	1 674				
Utan lunch	2 620	1 354	677	383	118	89
7-10 år	3 680	1 986	847	589	147	111
11-14 år	4 230	2 283	846	762	254	85
15-18 år	4 780	2 641	917	774	344	105
19-20 år	4 820	2 695	917	772	338	97
20-21 år	3 800	2 203	697	545	355	-

Lek och fritid inom riksnormen

Kostnadsposten för lek och fritid för en ungdom 11–14 år är 762 kr per månad. Kostnaden för många organiserade fritidsaktiviteter så som fotboll, innebandy och dans varierar beroende på förening och barnets ålder från cirka 1000 kronor per år till 2000 kr per termin. Många föreningar erbjuder möjligheten till delbetalning av medlems- och/eller träningsavgift och en del föreningar erbjuder även nedsatt avgift.

Alla som söker och beviljas ekonomiskt bistånd får information om vad försörjningsstödet ska räckta till och riksnormens olika delar och kostnaden för medlems- och träningsavgifter bedöms som regel kunna betalas av försörjningsstödet fritidspost.

Fritidskort

Fritidskortet är ett regeringsuppdrag som ska ge barn och unga i åldrarna 8–16 år ökad tillgång till idrott, kultur, friluftsliv och annat föreningsliv. Kortet väntas införas under 2025 och ska kunna användas som betalning för fritidsaktiviteter inom till exempel idrottsrörelsen, friluftorganisationer och andra organisationer inom civilsamhället och kultur. Beloppet som finns laddat på kortet kommer att vara differentierat för att

⁵ [Ekonomiskt bistånd – för privatpersoner - Socialstyrelsen](#)

särskilt stötta barn och unga i socioekonomiskt utsatta hushåll. Barn och unga med funktionsnedsättning eller andra behov ska särskilt uppmärksammas.⁶

Fritidskortet är ett regeringsuppdrag som ska ge barn och unga i åldrarna 8–16 år ökad tillgång till idrott, kultur, friluftsliv och annat föreningsliv. Det ska kunna användas som betalning för fritidsaktiviteter inom till exempel idrottsrörelsen, friluftorganisationer och andra organisationer inom civilsamhället och kulturområdet.

Sommarlovsbiljett - finansierat av Region Uppsala

Alla barn och ungdomar från 7 år till och med 19 år som är folkbokförda i Uppsala län får en kostnadsfri sommarlovsbiljett från UL sommaren 2024. Biljetten gäller från 1 juni till 31 augusti.

Busskort för att ta sig till sin fritidsaktivitet - beviljas och finansieras av ekonomiskt bistånd

Om ett barn eller en ungdom har behov av att resa med buss för att ta sig till sin aktivitet beviljas bistånd till busskort, exempelvis genom en så kallad fritidsbiljett som gäller vardagar från kl 14 samt dygnet runt lördagar och söndagar. Fritidsbiljett finns som 30 dagarsbiljett eller för hela vår- respektive höstterminen och beviljas efter individuell prövning som ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt.

Pågående arbete för att stärka barn och unga deltagande i fritidsaktiviteter

Ekonomiskt bistånd strävar efter att i första hand arbeta med breda informationsinsatser till familjer med försörjningsstöd. Information lämnas om kommunens fritidsverksamhet/fritidsklubbar och fritidsgårdar samt vilka fritidsaktiviteter som finns i Uppsala med särskilt fokus på aktiviteter som är gratis eller till en låg kostnad. Och inför sommaren informerar socialsekreterare både om möjlighet för ungdomar att söka feriejobb och om gratisveckor på olika läger. Alla ungdomar i åk 9 som söker erbjuds feriejobb under sommarlovet. Informationsarbete är en likvärdig, långsiktig och kompensatorisk insats som gör fritidsaktiviteter tillgängliga för fler.

Socialtjänst – ekonomiskt bistånd bekräftar bilden av att barn och ungdomar i familjer med ekonomiskt bistånd deltar i fritidsaktiviteter i lägre grad än andra barn. Bedömningen är att det delvis beror på familjens ansträngda ekonomi men i minst lika hög grad handlar det om brist på information och andra sociala faktorer. Det är sällan barnfamiljer själva frågar om eller ansöker om kostnader för kopplade till barnens fritidsaktiviteter. Nämnden ser därför vikten av kompensatoriska informationsinsatser samt arbetar med att stärka vårdnadshavare i sin föräldraroll exempelvis när det gäller vad det ekonomiska biståndet ska räckta till.

Barnrättsamordnarens arbete

Inom socialtjänst – ekonomiskt bistånd arbetar sedan 2023 en barnrättsamordnare för att synliggöra barnrättsperspektivet inom avdelningen, möjliggör för fler barn att få

⁶ [Förberedande och kapacitetsstärkande insatser inför att fritidskortet lanseras - Regeringen.se](#)

information om och kunna delta i fritidsaktiviteter, verkar för att fler barn går i förskola och öppen förskola samt utvecklar nämndens samarbeten som gynnar barn.

Exempel på pågående och genomförda aktiviteter

- Samtliga medarbetare inom ekonomiskt bistånd har under 2024 genomgått utbildning i barnrättsperspektiv.
- Information på barnrättsområdet samt info om gratis fritidsaktiviteter och gratis sommarläger för barn och ungdomar publiceras på Insidan.
- Aktuell info publiceras av på barnrättssamordnarens barnrättsblogg.
- Ett nätverk av barnrättsambassadörer som träffas tillsammans med barnrättssamordnare. Säkerställer barnperspektiv i handläggning och uppmärksammar aktuella frågor på sin enhet, exempelvis barn och ungdomars fritidsaktiviteter och deltagande på fritidshem och fritidsklubb.
- Samverkan. Barnrättssamordnaren arbetar kontinuerligt med att utveckla förvaltningens samarbeten med aktörer som verkar för att skapa en meningsfull fritid för barn. Barnrättssamordnaren har bland annat etablerat samarbete med Sirius (nattfotboll), kommunens allaktivitetshus i Gränby och Gottsunda och med kultur-, idrotts och fritidsförvaltningen.

Arbete för att stärka ungdomars och familjers ekonomi

Insatser som på längre sikt stärker familjens ekonomi, så som arbetsmarknadsinsatser och uppföljning av höga boendekostnader eller budget- och skuldrådgivning, är gynnsamma även för barnen då de bidrar till att skapa ett ekonomiskt utrymme att delta i aktiviteter som familjen idag inte har råd med. Exempel på insatser särskilt riktade till ungdomar som är pågående eller planerade:

- I början av året informeras vårdnadshavare med barn i åk 9 om möjligheten att söka feriejobb inför sommaren. Utöver nämndens ordinarie arbete med feriejobb kommer nämnden även att genomföra en riktad insats för att ungdomar i familjer med ekonomiskt bistånd ska erbjudas feriejobb under olika delar av året. Satsningen gäller inte bara för elever i åk 9 utan även ungdomar som studerar på gymnasiet.
- Unga i vården. Ett samarbetsprojekt med vård- och omsorgsnämnden samt utbildningsnämnden som gör det möjligt för unga att jobba extra som aktivitetsvärdar på äldreboenden.
- UJC Junior. 15–17 åringar erbjuds inspiration och stöd till fortsatta studier. Arbetet med att fånga upp ungdomarna sker i samverkan med ungdomsjouren och Gottsundaskolan. Genom att träffa både arbetsgivare och studenter kan ungdomarna få inspiration om framtida karriär-/studievägar och motivation till att prioritera skola.